

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, vasárnap, március 21

Tizedik évfolyam.

Előfizetési felhívás

a „KELET” 1880-iki tizedik évfolyamának második negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Vidékre postán vagy helyben kázhoz hordva
 Egész évre 16 ft.
 Fél évre 8 „
 Negyedévre 4 „
 Egy hóra helyben 1 „ 50 kr.

Előfizetéseik legcélszerűbben postátalványokkal a „Kelet” kiadóhivatalába, Főtér 4. sz. czimzendők.

KOLOZSVÁR EGY ÁRVÁJA.

Kolozsvártt, márt. 20.

Sorsa az igazságnak, hogy hosszú és nehéz küzdelemmel vivja ki diadalát. Némely igazságnak századoian küzködni kell az előítéletek legióival s az emberek tudatlanságával, néha még a gonoszság és önérdék áskálódó szellemével is, még megtalálja az útát az emberek szívéhez és észéhez.

Hány tudományos, erkölcsi, politikai és jogi igazságnak kellett eként kiküzdenie diadalát! S az emberek milliói csak akkor ámulnak el jobban, midőn az eszme győzelme teljes volt. Ugyan hogyan is lehetett valaha abban a napfénynél tisztább, kézzelfogható igazságban egy percig is kételkedni?!

És csodálatos jelenség: a realiséltre vonatkozó eszmék és igazságok gyakran még hosszabb és nehezebb küzdelemeket kell hogy kiálljanak elismertetésükért, mint a politika vagy morál abstractabb igazságai! Mintha bizony az élet és természet nagy igazságai nem volnának sokkal egyszerűbb, átlátszóbb, tisztább igazságok, mintsem hogy aki látni és ismerni akar: azonnal ne juthatna teljes ismeretre!

Igen, de ott vannak az előítéletek, a hagyományos félreértések, néha az érdekek ezer meg ezer szálú sűrű fátyola, mely képes a tévedésre annyira fogékony ember szeme elől még a nap fényét is eltakarni.

Nem új dolog, amiről szólunk: tán semmi tudomány-ág vívmányai és igazságai iránt nem uralkodik olyan általános szűk látókörű felfogás és kicsinyítő előítéletesség, mint a gyógytudományok iránt. Az emberek óriási nagy többségének hagyományos előítélete és kicsinyítő tudatlansága még ma sem tudott arra a magaslatra fölemelkedni, hogy a gyógyászati tudományok jelentőségét elismerni és kellően méltányolni tudná. Az összes gyógytudomány csak tapogatózás a sötétben,

A KELET TÁRCZÁJA.

KOLOZSVÁRI TÁRCZA — PEKINGBŐL.

Hajdan, a Curir meg Híradó idejében, a levantei postán fordult meg az egész újság megjelenése. Hazai dolgokkal minél kevesebbet szabadván foglalkozni, nem volt más, mihez foglalkozni, mint, hogy a levantei postával érkezett tudósításokkal töltötték meg az egész lapot. Haiti Szigetéről, Abessinriáról olvastunk, heteken és hónapokon át, míg a hazai dolgok közül legfőbb ha egy-egy kinevezés szerepelt valahol a lap végén.

De volt aztán drága dolga a szerkesztőnek, ha „a levantei posta kimaradt.” Ilyenkor még egyszer elő kellett venni a mult számot, szelétről-hosszáról ismét elbeszélni, a mit előbb csak kivonatban adtak, hogy valahogyan ki lehessen húzni a dicsőséget, míg végre aztán megérkezett a levantei posta.

Most, bezzeg, mind csupa eredeti, helyben készült dolgozat tölti meg minden lap hasábjait, sőt a hazai termelés fölhasználása és a közgazdaságilag veszélyes import kirekesztése annyira ment már nálunk, hogy van lap, a mely még szentpétervári és párisi „eredeti” leveleit is ott helyben a szerkesztőségi irodában készíti.

S főként a hazai ügyek — minő alaposággal, részrehajlatlansággal, minden párt-tekintet kizárásával tárgyalhatunk. Az eredeti dolgozatok özönnel állván rendelkezésre: a mi egykor külön helyet foglalt el a szerkesztőségben

aztán meg halál ellen úgy sincs orvosság: ezzel a szűk látókörű fitymálással szokott nyilatkozni még ma is ezer meg ezer ember, még olyan társadalmi rétegekben is, melyek irányadó, döntő szerepet szeretnek játszani.

Uramfia! De hát gonoszság ellen van-e orvosság? S mégis tanítjuk az embereket morálra s azután ha ennek dacára rosszak lettek: ráolvassuk a törvényt. S azért mert morál és jog dacára van gonoszság: ki vakmerősködnék kételkedni az erkölcs és jog örökigazságában?

Hogy mennyire kicsinylik, hogy ne mondjuk: fitymálják a közegészségügy fontosságát még azon legfelsőbb körökben is, hól az újabbkori haladás élen kelene, hogy álljanak: a legegceatlansabb módon bizonyítja Kolozsvár városnak a belügyminiszteriumtól a napokban leérkezett szervezési szabályrendelete.

A belügyminiszteri leirat, mely a szabályrendeletet kíséri, azt egész terjedelmében helybenhagyja, amennyiben t. i. a városi adminisztráció organismusáról van szó. Egyedül a városi egészségügy kezelésére vonatkozó szervezeten tesz változtatást.

A városi bizottság ugyanis, melynek kebelében a város szomorú egészségügyi viszonyai javítására czélzó törekvések már pár év óta öröndetes lendületet vettek, revideált szabályrendeletében tudvalevőleg az eddigi egy fő-, két alorvos és két átlatorvos helyett egy fő-, három városi orvos és három állatorvosi állást rendszerezített.

A belügyminisiteriumban ezt a létszámot igen soknak tartják s azért a régi s illetőleg eddigi létszám megtartása rendeltetik el.

Nem tudjuk, hogy miféle alapos és acceptabilis indokok vezethették az illető belügyminisiteri előadót e reductióra, de annyi szentigaz, hogy aligha nem ő is annak az igazságnak (?) a hive, hogy: halál ellen nincs orvosság. Ergo: elég az eddigi orvosi létszám is.

Mert azok az indokok, melyekkel a leirat e reductiót támogatja, megjárják pusztta ürtigynek, de semmi esetre sem válnak be „stichhaltig” érveknek

Arra hivatkozik ugyanis a leirat, hogy hát Arad, Debreczen, Kecskemét, Szabadka, Nagy-Várad mind népesebb városok Kolozsvárnál, s mégis meg tudnak élni ugyanannyi hatósági orvossal, mint mi.

En édes istenem! Hiszen ilyen logicával már egy lélekzet alatt hivatkozhatott volna a minisiteri leirat arra, hogy hát némely vidéken, némely megyében kétszerte-háromszorta annyi lakosságnak, mint Kolozsvár, fél annyi hatósági or-

— az olló, ma már akár ne is volna, mert nincs rá semmi szükség.

Ily nagy bővség uralkodván jelenleg mindenttt s így a mi szerkesztőségi irodánkban is, természetesen, hogy a sok fától nem látszik az erdő s a választás kellemetlenségeitől, hogy megmenekülhessünk, mellőzzük a helyi kérdéseket fejtegető terjedelmes cikkeket: tisztújítás, színház, párbaj, mind pihenhet tőlünk s pekingi „saját leveleznők” tudósításának adunk e pár hasábon helyet.

„Tudni kell ugyanis — s itt átadjuk a szót pekingi leveleznőnknek — hogy nálunk most nagy dolgokra készülünk: a mandarinok vizsgálata és alkalmazása van napirenden. A kínai természeténél fogva nyugodt, hidegvérű; a közdolgokat eligazítja helyette más, a mandarin, s így neki elég ideje marad a magába merült böles elmélkedésre. Adóját szó nélkül megfizeti, a közhatalóságok előtt alázattal meghajlik, bíráltról, vagy épen hibáztatásról szó sincs, hanem mindenki csak a maga ajtaja előtt seper s általános a megelégedés.

De hogy is ne volna, mikor a mandarinok oly példány-szerűen igazítják a maguk teendőiket. Itt restancziáról, részrehajlásról, protekezióról, farkesóvársról s a közügyek elhanyagolásáról hírből sem lehet hallani. A milyen buzgóssággal itt a mandarinok között uralkodik: példát vehetnének róla az európai népek is.

És attól sem félhetünk, hogy magva valaha is kivesszen közülünk ezeknek a kitűnő hivatalnokoknak. Erre a pályára csak a legtehetségesebb fiatalok s a legkitűnőbb családok szép reményű csemetéi vállalkoznak. Hosszas, kitartó

vosa sincs, mint nekünk, s lám, mégis megélnek.

Aztán hogyan lehet ilyes összehasonlításból érvet meríteni, midőn a közegészségi és másnemű ilyes viszonyok összehasonlítására egyáltalán hiányzik az alap, az összehasonlító egészségügyi statisztika? Mert p. o. ki tudja azt megmondani, ha vajjon Szabadka, Kecskemét, Debreczen stb. közegészségügyi viszonyai, kedvezőbb helyzetüknél, egészségesebb climaticus viszonyaiknál, kedvezőbb anyagi helyzetüknél fogva, nem sokkalta előnyösebbek-e, mint Kolozsvártt s ennél fogva nem épen ezek miatt lehet-e nagyobb számú népességük mellett is ugyanannyi hatósági orvosi közeggel beérniök, mint Kolozsvártt?!

Különbben meg is fordíthatjuk a tételet s azt kérdehetjük, hogy ha valakinek tetszik egészségét megrongálni: következő-e ebből az, hogy másnak is eo ipso ezt kelljen tennie?! Vagyis: van-e biztosítéka a belügyminisiteriumnak az iránt, hogy a felsorolt városokban nem épen olyan szomorúan, sőt megdöbbentően nyomorultak-e a közegészségügyi viszonyok, mint Kolozsvártt? — s ha olyanok, és ha azoknak a városoknak tetszik ázsiai indolentiával tűnni a társadalom legbecsesb kincsének: az ember-anyagának romlását, pusztulását, s ha megelégednek annyi a mennyi hatósági orvosi közeggel és olyan a milyen élheterlen egészségügyi szervezettel: következik-e ebből, hogy Kolozsvár is kövesse az ő dicső (?) példájukat s összedugott kezekkel nézze népe romlását, tűrje lakossága óriási léptekkel haladó elcsenevészését, sőt kihalását?!

Ime akad egy város, melynek képviselő-testülete fölismerve a kor intő szavát, összes szakértői egyhangú sürgetésére, adatokkal és a törvénnyel kezében, saját erején, a nélkül, hogy a legkisebb állami segélyt igénybe venne, eléggé nem dicsérhető buzgalommal megindul a jó úton, meg akarja kezdeni közegészségügyének reformját — és mit kell megérnie? Azt, hogy ott, a hol a legmelegebb támogatásra kellene e törekvésnek számítania, ott, a hol a legkevésbé lehetne kifogástól tartani a valódi önkormányzat illetén tendenciáinak: ott rosszszalásra talál.

Van azonban még egy, ennél is hatalmasabb argumentuma a leiratnak a reductio mellett.

Appellál t. i. Kolozsvár város kedvezőtlen háztartására.

Még elképzelni sem tudjuk, mivel érdemelte meg Kolozsvár város gazdálkodása ez argumentumban rejlő szemrehányást és feddést.

tanulói pályá s a legnagyobb szorgalom a rendes előzmények s a leendő mandarinok között néha akadnak olyan szeretetreméltó kedves fiúk, hogy a tanáraik meg nem tudnak válni tőlük; s csakhogy minél tovább gyönyörködhesseken benők: nem eresztik át a vizsgálatokon s három-ször-egyszer ismételtetik velők a szigorlatokat. De aztán, mikor a mandarin-jelölték sárga japonikáját felöltik: készen is vannak úgy, hogy a legkülönbözőbb állomások között tetszészerint válogathatnak, s van esett rá, hogy még hivatalba sem lépett a községnél s már is helyet tartanak számára a esaszári tanácsban.

Az is előnyösen kitüntető sajátága ennek az országnak és népnek, hogy itt korteskedésről, kiterjesztésekről, egymás jelölje nek befekettetéséről hallani sem lehet. A mandarinok tanácsa, mely a vizsgálatokat beveszi s a kinevezéseket osztogatja, mind csupa önzetlen, részrehajlatlan böles férfiakból áll. Apa fiáért, testvér testvéreért, sógor komájáért meg nem kísérténé az útját is megmozdítani. Vesztegetés, ingyen ebéd osztogatás, kortes-látogatások, nagy ebédek, trakták a végett, hogy egy-egy szavazatot foghasson az illető magának, vagy rokonának: itt mind ösmoretlen dolog. A különbözö foglalkozásuak: fölvel vagy kézzel dolgozók, benszüllöttek és bevándorlottak, kereskedők, iparosok és hivatalnokok, tanulók és tanítók mind egyenlőnek tartják — egymást s senkinek szemére nem vetik sem állását, sem foglalkozását s még csak azt sem, ha az agyik többet talál érteni a dolghoz, mint a másik. Pedig, ez már igazán teljesen igazolná az illető rossz hírbe keveredését,

Hirdetési díjak.

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknl külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10.) Rnd. Mosse Publicistische Bureau. Bud a p e s t e n : Haasenstein és Vogler hirdetés köv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvételi irodája Budapest Szerviztér 5. sz.

Nyilttéri ezikket

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

Ugyan bizony, midőn a magyar főváros nyakig úszik az adósságban; akkor, midőn némely magyar város 50—60 sőt 80—85 százaléknyi városi pótdó mellett is alig tudja tengetni életét; akkor, midőn maga a magyar állam évenként 30—40 millióeska deficizitekkel zárja be mérlegét: akkor Kolozsvár „kedvezőtlen” háztartására hivatkozni, — ez igazán méltánytalan, meg nem érdemelt feddés. Anál méltánytalanabb, mivel Kolozsvár város a fennebb idézett példák mellett túlcsigázottnak épen nem nevezhető 30 százalék pótdója mellett is soha egy pillanattig sem jött financiaizis zavarba, soha deficittel nem, a szó valódi értelmében vett deficittel nem küzködött, — mert hiszen a pótdó csak nem deficit, hiszen akkor az állami deficit nem 30—40, hanem száz milliókra lenne tehető. Sőt még azt a 90 ezer frtnyi kölcsönt is, melyet tavaly negociált városunk, nem holmi luxurizus kör- és sűgártra, hanem gyümölcsöző befektetésekre — laktanyák és iskola építésére, tan- és culturalis intézetek megvásárlására stb. — fordította.

Egy ilyen város ilyen financiaizival szemben a „kedvezőtlen” háztartást hangsúlyozni s arra mint döntő érvre appellálni: ez valóban méltánytalan.

De nemcsak méltánytalan, hanem kicsinyeskedésnek tűnik föl ez az argumentum akkor, midőn egy 400 frtos orvosi és egy 300 frtos állatorvosi állomásról van szó.

Ugyan bizony: ha „kedvezőtlen” Kolozsvár háztartása, — mindjárt kedvezővé fog az majd válni avagy a megzavart financiaizis súlygyent helyreállítja az, ha a város 320 frtot ezer meghaladó évi kiadásából 700 frtot kitérölünk?

Hiszen ez, kérem, legalább is komikus, az ilyenforma argumentatio!

De egyáltalán szomorú is az a legnagyobb mértékben!

Mert ha a legdöntőbb irányadó körökben így fogják föl a közegészségügy fontosságát; ha egy olyan városnál, melynek administratív évi kiadásában a személyi kiadások meghaladják a 80.000 forintot, összes évi kiadásai pedig túlmennek a háromszázezer forinton, s midőn ennek alig század részét fordítja a közegészségügy ellátására hivatott organismusra: mégis legűdvösebb inteniója ilyes visszautasításra talál: akkor mit várjunk az előítéletekkel, elfogultsággal és tudatlansággal küzdő nagy tömegtől, a nagy közönségtől, hogy az fölismerje ama legvitalisabb létérdekeit, melyek a közegészségügy czélszerű, a tudomány követelményeinek megfelelően berendezett organismusában, s annak hatályos működésében találják föl egyedüli védelmüket, ápolójukat, támogatójukat?!

Igy esik aztán, hogy ebben az országban valóságos paradicsomi állapotok uralkodnak. Mindenki jól él, senkinek adóssága nincs, mandarinok és polgárok a legnagyobb tiszteletben állanak egymás előtt, a közügyek folyása pedig olyan zavartalan, mint a kristály-tiszta erdei pataké.

A városok népeseznek, a közigazgatás példányyszerű, mindenki tanult ember, a közegészség olyan piros-pozsgás, mint egy mosolygó párizsma, szűkölködőknek híret sem hallani, a börtönök üresek, a kamarák és erszények tele vannak s a pénzüntézetek meg vannak jődvé, mert tőkéik halommal állanak, senki sem akad, a ki kölcsönt kérjen.

Szóval, a kinek jó kell: idejőn Pekingbe, itt már a földön elkezdheti a mennyei életet — azért lakunk a mennyeczi birodalomban.

Máskor másról.

E-n.

Virágvasárnapján.

(Elmélkedés a vidéki színtügyről.)

Hozsánna! ki jön az Urnak nevében! Emlékezetes nagy nap a keresztényvilág történetében. A Mester diadalútjának emléktünepe.

Keserves nagy nap a színészet pogány világának történetében, melyet színházi műnyelven „apostolos oszlásának” is szoktak nevezni. A szeretet vallásának Mestere volt, ki e napon a megváltás isteni munkáját megkezdendő, bevonult a városba, mely fölött a Golgotha

A leirat, mely a szervezeti szabályrendelettel foglalkozik, a városi bizottság elé hétfőn kerfíl tárgyalás alá. Nem tudjuk, minő álláspontot fog azzal szemben a közgyűlés elfoglalni. De Kolozsvár város képviselőitől a közegészségügy, a tudomány és városunk legvitalisabb érdekei nevében elvárjuk és reméljük, hogy támaszkodva a közegészségügyi bizottság egyhangú szakvéleményére, mely nem is csak 3, hanem 5 városi orvosi állást hozott volt javaslatba, erélyesen helyt fog állani korábbi határozata mellett.

Aesculap.

Az országos izraelita iskola-alap jövedelmének miként leendő felhasználása tárgyában a képviselőház által hozott határozat következtében a további intézkedések és teendők megvitalása és megállapítása végett a cultusminiszter f. hó 22-re értekezletet hívott össze. A miniszter felkérte Molnár Aladár és Vécsey Tamás képviselőket, hogy ez értekezletben vegyenek részt.

A legfőbb itélőszék az ügyvédi rendtartás alkalmazását illetőleg legutóbb a következő fontos határozatot hozta: „Mindannyiszor, a midőn magánosok panaszára vagy valamely bíróság megkeresésére ügyvéd ellen fogelmi eljárás el- vagy el nem rendelése forog kérdésben, az 1874. XXXIV. tez. 79. §-ának rendeletéhez képest vádolt és a kamarai ügyész meghallgatandó; ez azonban jelen ügyben mellőztett, mert az ügyvédi kamara fogelmi bírósága közvetlen a bírósági megkeresésre határozatot hozott, a nélkül, hogy a fentebbek-szerint megkívántó kihallgatást eszközölte volna. Ennélfogva az elsőfokú fogelmi bíróság határozata, mint időelőtti, hivatalból megsemmisítetik, és ugyanazon bíróság utasítatfik, hogy panaszott ügyvédet az ellene fenforog panaszpontokra nézve nyilatkozatának beadására szólítsa, a kamara ügyészét hallgassa meg és a ki-fejleldőkhöz képest újabban határozzon.”

KÜLFÖLD.

A Bulgáriába visszatérő mohamedán menekültekről, kiknek nélkülözéseiről és szenvedéseiről a külföldi lapok nem győztek eleget írni, egy a bolgár fejedelemség közel álló személyiség azt írja a „Pol. Corr.”-nak, hogy e szomorú tényeket nem lehet ugyan eltagnadni, de a török részről a bolgár kormány ellen emelt súlyos vádak is méltatlanok. Midőn Bulgária muzulmán lakossága a háború kezdetén felszöllatott a török hatóságok által, meneküljön Konstantinápolyba, e felszöllatásnak a mohamedánok legnagyobb része engedett és kivándorolt; csak egy kis rész maradt az országban, a a nélkül azonban, hogy a legesekélyebb baja esett volna,, míg a kivándorlottak Konstantinápolyban a legnagyobb nyomornak voltak kitéve.

magaslott; a mi pogány állapotainknak még nem született megváltója, s mégis e szép napot profánizáljuk, bevonulván a városba s magunkkal czepezve azt a kinszenvedést, melyből bőségesen juttatunk a népnek, mely nem fogad sehol hozsánával, páma-ágat sem rak rögös útunkra.

Virágvasárnap! Színházi ó- és tíj-esztendő napja egyszerre. Bevonulás, kivonulás, huzcolkodás, illanás.

Az év egyetlen biztos napja, melyen vidéki színész soha semmi szin alatt nem megy az Isten házába.

Meg is sinli pogányságnak e következetességét egy egész évig, mert az Ur imájából e könyörgő-passus: „Add meg mindennapi kenyertünk” — e napon a színész ajkáról, bizonyosan nem ostromolja a magas egeket.

Egyebekkel vagyunk mi elfoglalva virágvasárnapján. Az adósságcsinálás magvának elvetése a mai napon veszi kezdetét. Jó gazda jó magot vet. Jó színész nagy előleget vesz föl. Minél jobb a vetőma, annál dúsabb a kalász. Minél nagyobb az előleg: annál több az adósság. —

És élünk egy napról a másikra.

Panasz nem kél színész ajkára soha, hogy ez az élet így terhes: de igen is panaszkodunk azon, hogy be mertek pörölni; vagy: hogy más játssa szerepünket, még pedig olyan más, ki semmit sem tud.

Midőn a kíváncsiok később megtudták a dolgok új állapotát és az előzőeken bántamód, melyben hátrahagyott hitsorsosaik részestltek, ismét nagy tömegben kezdtek visszatérni.

Szentpétervárról írják, hogy Loris-Melickoff gróf régi lakását a posta-utczai Karaszina-házban elhagyva, a császári iroda III. osztályának épületébe, a Zepnyj-hid mellett, költözött át. A diktátor új lakását nem kevesebb mint százharmincz zsándár, rendőr és katona őrzi. — A III. osztály épületének udvarában két ágyútelep lett föllállítva.

A képviselőház ülése márczius 19-én.

Péchy Jenő előadó kifejti, hogy az 1785: VI. t. cz. 1. §-ában foglalt rendelkezés szerint a választók névjegyzékébe annak évenkénti kiigazításánál azon jogosultak veendőek be, a kik a megelőző évi egyenes adót, illetőleg a megfelelő adóhátralékot ápril hó 15-ig bezárólag befizették.

Tekintve, hogy a mult 1879. évben előfordult elemi csapások és kedvezőtlen természeti viszonyok következtében beállott inség miatt a pénzügyminiszter kénytelen volt számos községek, sőt törvényhatóságok területén az adójukat az 1876. évi XV. törvényezik 42-dik §-a alapján a községnél fizető adózóknál, az 1879. év végeig fenmaradt adóhátralékokra nézve, a behajtási eljárást a folyó 1880-dik évi aratás idejéig felfüggeszteni; — ebből önként következik, hogy azon esetben, ha az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékének a folyó év folyamán eszközleendő kiigazításánál a törvény fentidézett intézkedései kivétel nélkül fognának alkalmaztatni, számos jogosult esnék el választói jogától, sőt beállna azon eset is, hogy több választókörletben alig vétethetnek fel néhány jogosult a választók névjegyzékébe, mely körülmény annál nagyobb figyelmet érdemel, mint hogy a folyó évben kiigazítandó állandó névjegyzékek a jövő 1881. évre lesznek érvényesek, mely évben az általános képviselőválasztások fognak megejteni; — megtörténhetnék tehát, hogy az 1881—1884. országgyűlésre eszközleendő általános képviselőválasztásoknál több körletben csak csekély számú választók vehetnének részt.

Ezen bajon segíteni célja a jelen törvényjavaslatnak, melyet elfogadásra ajánl.

Irányi Dániel ellenjavaslatot terjeszt be, hogy a kedvezmény mindenkiire kiterjesszessék.

Tisza Kálmán miniszterelnök a törvényjavaslatot, Almássy Sándor, Kiss Albert, Csánády Sándor, Szalay Imre, Madarász József és Degré Alajos pedig Irányi ellenjavaslatát pártolják. Tisza Kálmán miniszterelnök választása után következett a szavazás, mely 20 képviselői kívánatára névszerint volt

A szavazás eredménye a következő volt: 446 igazolt képviselő közül a törvényjavaslatot általánosságban elfogadja: **140**, nem fogadja el **51**.

Következik a pénzügyminiszteriumi budget részletes tárgyalásának folytatása.

A dohányjüvedék cziménél Madarász ismét határozati javaslatot terjeszt be, hogy tekintettel arra, miszerint a dohánygyedárúság a nép nagy ellenszenvével találkozok, s erkölcselre kártekonnyan hat, utasítsa a ház a pénzügy-

minisztert, hogy az e célra szükséges előintézkedések megtétele mellett az államkincstár megkárosítása nélkül a dohánygyedárúság megszüntetése végett terjesszen a ház elé törvényjavaslatot.

S egyszersmind kötelességének tartja felszólalni a miatt, hogy a képviselők oly fontos tárgyalás alatt, mint a budget, oly kevesen vannak jelen a házban. (Távol van mintegy harmadfélszáz képviselő.)

Csánády Sándor pártolja Madarász javaslatát.

Molnár György: T. képviselőház! Én azt gondolom, hogy azon határozati javaslatot, a melyet Madarász József t. képviselőtársunk be-terjesztett, így egyszerűen elfogadni nem lehet; mert igaz ugyan, hogy régebben voltak ebben a házban nyilatkozatok, a melyek a dohánygyedárúság megszüntetését kívánták, de az is igaz, hogy ennek megvalósítását mindig azon feltételhez kötötték, hogy a kincstárnak ezáltal szenvedett kára más uton-módon helyre-pótolható legyen. Igaz továbbá az is, — és ezt mutatják az állami zárszámadások — hogy a dohányjüvedék jövedelmei abban az időben alig ütötték még a 7 milliót. 7 milliót kipótolni akkorában könnyebbnek látszott. Ma már a dohányjüvedék jövedelme, miként az előttünk fekvő előirányzatból mindenki tudja, 16 milliónál többet tesz.

Oly sok előmunkálót, annyi tanulmányt feltételez ennek a kérdésnek szerencsés megoldása, hogy a beadott határozati javaslat helyett elég volna talán csak annyit mondani, hogy a dohánymonopolium kérdése tanulmányozás végett a pénzügyminiszternek figyelmébe ajánlatik. Ilyenmü szöveggel el fogadom a határozati javaslatot; a be-terjesztett szövegezéssel azonban az állam és az adózók érdekében egyaránt elfogadhatatlannak tartom. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Szederkényi Nándor azt kéri, hogy a pénzügyminiszter minél többeket részletessen a dohánytermelés kedvezményében.

A ház erre Madarász József javaslatát elvetette.

A pénzügyministerium budgetének részletes tárgyalása alatt a sőjüvedék cziménél

Orbán Balázs a ső árát leszállítani óhajtaná, Madarász József pedig határozati javaslatot ad be, hogy a ső ára lehetőleg leszállíttassék és a barom-tenyésztésre nézve kíváncsi ső adásvétele is eszközöltessék.

Szalay Imre pártolja Madarász határozati javaslatát, a többség azonban elveti.

A körmöczbányai államerdők cziménél Gyurgyik Gyula határozati javaslatot nyújt be, hogy az e czim alatt előirányzott 25,010 forint kiadás és 15,806 frtnyi bevétel rovata törölendő, a pénzügyminister utasíttatik, hogy az ottani kincstári bányászat faszükségletének fedezése céljából, az 1879. évben kölcsönösen megindult egyezkedés érvényesültését siettesse és az ottani városi erőkben eddig fentartott kincstári kezelést haladéktalanul szüntesse meg.

A pénzügyminiszter felvilágosításai, s abbéli kijelentése után, hogy a kérdéses egyesség a kincstár és Körmöczbánya között ki van egyenlítve, Gyurgyik határozati javaslatát visszavonta.

Következik a bányaigazgatóságok és számvevőségek czim alatt előirányzott kiadások és bevételek tárgyalása.

Leszámolnak nyilvánosan minden új és régi bűnnel. „Ez megszűkött a directora előlegével, ez szerződést sezegett, amaz lopott“, — már a hogy, t. i. ékes rendben le van ez írva s gyakran körözvényekben ki is nyomva az egyese-sületi hivatalos lapban.

Kimondatik az ítélet, miként a paragra-phus dictálja, s kikebelezetnek a megbélyegzet-tek, kiknek természetesen a dolgozóházban volna helyük.

Olyanról azonban a sommás eljárások évkönyvei soha sem tesznek említést, ki életében egyetlen egyszer sem tanulta meg szerepét, avagy a ma kézzé kerített új szindarabot egyetlen egy próbára **holnap** előadatta.

Kiesiny tolvajoknak, kik megkárosítanak egyet vagy kettőt, homlokán sül a megérdemlett bélyeg; nagy gazok, kik meglopnak egy egész községséget, szemtelen képpel panaszkodnak azon, hogy a „művészet“ nem részesül pártolás-ban. Az első megveti mindenki, — az utóbbi még mindig akad hívőre, kit rá lehet szedni. —

Az írástudók pedig virágvasárnaptól számitandó negyed fél hónapra össze gyülekeznek Budapesten egy évtized óta, és rendezik a vidéki magyar színészetet.

Oh igralom atyja ne hagyj el!

* * *

És ad meg a mi kenyerünköt ma — hitelbe.

És add meg — községség — a kitüntetések nem csak ma, de holnap is — hitelbe.

És kapjunk és a k halás szerepet — hitelbe.

A mindennapi kenyérért mit sokan csak hitelbe kapnak, ma már, sokan adósok is ma-

Stoll Károly: T. képviselőház! Az országosan összegyűlt karok és rendek még a mult században felismervén a magyar főmbányászatnak nagy fontosságát, országos bizottságok által vizsgáltatták meg a több százados sérelmekét és az ország nádora által aláírt felterjesztésben a trón számolyánál sürgették az orvoslást.

A hoszú és nagyon szomorú történetnek szétágazó sok részleteit 13 év alatt többször volt alkalmam előadni, nem untatom tehát a t. házat ismétlésekkel, hanem szoritkozom egyszerűen a kérdésben forgó 3 százalék késedelmi kamat elemzésére, mely a beváltott érczek és marék fémmérték maradványa összegből a király nevében adott sőt ellen igazságtalanul és a nemzetgazdaságot, a nemzeti vagyon kárára beváltó bányaiparostól elvonatik. (Helyeslés.)

Az e czímen a magán főbányaipartól évenként elvont összeg az előttünk fekvő kimutatás szerint 1879-ben már csak 15.413 ft-tal vétetett fel, tanúság cz, hogy a magán főbányaipar mind szűkebb és szűkebb korlátok közé szoríttatik, pedig épen a magánipar az, mely által az állam a főbányaiparral járó közvetett nagy előnyökben minden koezkáztatás nélkül részesesittetik.

Az igazságtalanul elvont összegekből bőven kitélik a bánya-igazgatósági pénztárakkal 1867-ben a magyar kormányának átadott közel két milliónyi pénztári készlet, melyből a beváltott fémek szabad maradványa fizetetik.

Hogy azon kamat a bányaipar és a nemzeti vagyon kárával vonatik le, arról tanúságot tesznek azon szegényebb ércz és maramázainak ezrei, melyek természet szerint a tartalmasabbakkal fejtetnek, de mert a mesterségesen megnehezített beváltási viszonyok sulya alatt sokszor csak pár krajczárral nem titik meg a mértéket, helyszükte miatt a vízbe dobhatnak, és az ár által fémeikkel együtt elmosatnak.

Ezeknek rövid előadása után kérem a t. pénzügyminiszter urat méltóztassék indokomat beható bírálat alá venni és azon káros és igazságtalan késedelmi kamatot hová-hamarább törölni. (Helyeslés.)

Szapáry Gyula gr. pénzügyminiszter:

Nem tartottam méltánytalanságnak azt, hogy a fémbeváltás költségéhez némileg járuljanak azok is, kik annak leginkább hasznát veszik. De ha ez a bányászat és azzal összekötettségben némileg a nemzetgazdasági érdekek kárával jár — a mint azt a képviselő ur előadta — én kijelentem a t. képviselő urnak, hogy e kérdéssel foglalkozván, a jövő évi költségvetés előterjesztése alkalmával erre nézve nyilatkozni és nézeztetnnek, esetleg a költségvetésben is kifejezést fogok adni. Most azonban arra kérem a t. házat, méltóztassék azon tételt, melyet maga a képviselő úr sem ellenez, elfogadni. (Helyeslés jobboldalon.)

Mire a ház a tételt elfogadta.

Ezután a miniszterelnök javaslatára a ház megállapította, hogy az ünnepek előtt az utolsó érdemleges ülés holnap lesz, az ünnepek után első ülés pedig április 3-án.

Ezzel az ülés véget ért.

LAPSZEMLE.

A „Hon“ írja: Anglia választásra készül, és Európa talán még soha sem viseltetett az angol választás eredménye iránt akkora érdekekkel, mint most.

radnak; mert a ki fizet: az nem genialis. A genialitás forrása a nagy előleg, melyet pontosan lehúznak; bár a fizetésen nines pont csak komázás.

Élni pedig kell, mert az éhség rossz tanács adó s még jóllakott gyomrú óriás is bajt tud csinálni a másíknak, ha több kitüntetésben részesül a közönségtől — hitelbe, a félig vagy negyedrészből bemagolt lezok exequálása után.

Halás szerep is csak hitelbe járja, mert teljes készütséggel soha sines megfizetve a kölcsön, hisz tegnap este került csak ki a darab a szerepelt kezéből, ma pedig el kell játszani — hitelbe.

E sok hitelt mind a községség eszközli, directornak, színésznek.

Add oh úram, hogy végre megunja; hogy ne sarcozjon mindig újat, de érje be néha azal, mi készletben van az életárba rakva; ott, a hol történetesen van — életár.

* * *

E nap — lehet — összeesik ama másikkal, melyen az írás szerént meg fog jelenni, az úr s össze írja mind e föld népeit Jozsáfát völgyében; s megszólal majd jobbaján a Mester — ki bevonult e napon a városba a megváltás isteni munkáját megkezdendő. —

„Jertek ti atyámnak választottai!“ Az akkori nemzedék — bizonyára — a megváltó jobbán, a választottak között leend. De én a baloldaltól is üdvözölni fogom az utolsó virágvasárnapot.

Hozsána ki jöttél az úrnak nevében!

Mátra i. B. B.

Angliában a választási mozgalom, nemcsak a választókhoz intézett iratokban és a kormány által bejelentett föloszlatás következtében, több törvényjavaslat visszavonásával (ezek közt: a londoni vízvezeték állami megvételéről és a birtokátruházás egyszerűsítéséről szóló is van) veti előre árnyékát; hanem a törvényhozás működésében és a pénzpiaczon is.

Másfelől: az egyes képviselők oly erős izgatást követnek el, hogy legközelebből Plimsoll képviselőt a ház megfenyítette csak azért, mert falragaszokban hívta fel a választók figyelmét London két körletének képviselőire, kik az ő hajórakodási törvényjavaslatára nem szavaztak.

A küzdelem tehát megindul, és egyik tényező ebben az irlandi „homerturek“ szavazata lesz, ezek vezetői nyíltan kijelenték, hogy a Beaconsfield kormányra szavazni nem fognak, de azt is tudja mindenki, hogy az irlandi census (4 font sterling) sokkal magasabb, mint az angol census és így Irlandban a konzervatív földes úrnak nagy befolyásuk van a választás eredményére, minthogy pedig a liberalisok egy része kaczérkodni kezdte a „homeruleisták“-kal, ez visszaraszta az angol közvélemény egy részét is tőlük. Annyi bizonyos, hogy a küzdelem nagy, és európai érdekű lesz!

Az „Ellenőr“ írja: Az osztrák budget aranyjezi napjai letűntek. Az a nagy önteltség, melyely osztrák testvéreink budgetjeinkre mutatnak, valahányszor a mi budgetjeink kerültek szóba, szomorú lemondásnak adtak helyet.

Pedig ők értéktek a budget-csináláshoz. A mit mi csak ma teszünk meg, hogy bevétel gyanánt szerepeltetjük a törlesztések érdekében föl-vett kölcsönöket, azt ők gyakorolták kezdetől fogva. De az osztrák pénzügyminiszterek még egyébb eszközökhöz is folyamodtak. Adó alá vetették állampapírjaik szelvényeit.

Ilyen merész finansialis források mellett egészen 1872-ig csupa bevételi fölöslegeket mutatott föl az osztrák budget. De már 1873-ban megszűnt a fölösleg és a kiadások és bevételek egy krajczárig fedték egymást.

1876-ban meg is unták ezt a szembekötődést, jött a nyílt és bevallott deficit.

Jelenleg az osztrák előirányzat inkább rosszabb mint jobb a miénkél, 20—25 millióra teszik az 1880. év deficitjét és ugyanennyi arány-járadékra kértek engedélyt a parlamenttől a törlesztésekre szükséges kibocsátásokon kívül.

Az osztrák financiai e nem kevésbé örvendetes helyzete mellett kétszeresen kell sajnálni a parlamenti viszonyok ama ziláltságát, mely az osztrák pártokat jellemzi.

Tegnap folyt le a szavazás a 20 millió kölcsön ügyében s noha a jobboldal tiz szónyi többséggel valahogy fentartotta a kormányt, majdnem oly rideg magatartást tanusított iránta, mint akár az ellene szavazó baloldal.

Határozott bizalmatlanságot azonban viszont meg a baloldal sem szavazott.

Az egész vita ügyszólván csak a körül folyt, szükség van-e már 20 millióra most, vagy lehet-e még vele várni. Parlemtenti hareznek, az uralomért versengő pártok kormányon maradáért és kormányra folytatott harezának sehol semmi nyoma.

Az „Egyetértés“ írja: Halad a költségvetési vita gőzerővel. Tegnap befejeztetett a bellgyi tárcza, ma csaknem befejeztetett a pénzügyi tárcza. Tisza Kálmán csakugyan nem panaszkodhatik az időpazarlás miatt.

Párisi krónika.

Daudet Alphonse.

Írta:

Champsaur Bódog.

(Vége.)

— Legyen olyan párti ön, a milyen akar, — felelt pártfogója. — A császárné még nagyobb legitimista, mint ön.

Daudet tehát titkára lett Morny herczegnek, ki a „Nabob“-ban Mora herczeg nevet visel, és 5 évig maradt meg e helyen.

Teendője volt elolvasni az új könyveket, s kijelölni a herczegnek, melyek közülök jók és mulattatók. De legfőbb gondja arra volt, hogy szabadságot nyerjen, s azt kapott is elegend. E szabadság-idők alatt — hála Morny úr bőkezűségének — beúttazta Corsicát, Szardíniát, a Provence-t, hol egy világító toronyban lakott, e világító tornyot szépen írja le, a „Malmomban írott levelek“-ben; Algirban, hol az arabs előjáróság által fogadtatott a kezei közt levő ajánlólevelek folytán, melyekkel bővön el volt látva.

Daudet Alphonse sokat látott, észlelt, tanult. S azután írt.

Irt gyönyörű beszéleyeket ily czímen: „Daudet Alphonse úr, mint költő, egy költői munkálatok színhelyéül szánt malom megvásárlása alkalmából.“ S megfedekezitünk e színműveiről? Kidalgozásuk, meglehet, nem a színpadhoz mérten van besosztva, de gyönyörű nyelven vannak írva, a tizenhatodik század írónak gazdag és virágos nyelvzetéhez alkalmazkodva. Daudet a színháznál nem nagy sikert aratott,

Pedig hát — valljuk meg az igazat — bizony nem jól teszi azt az ellenzék, hogy a költségvetés részletes vitájában oly kevésbé akar részt venni.

Nem azt értjük tehát, hogy az ellenzék minden miniszteri tárczával az elvek nehéz lo-vasságát zúdítsa neki a Tisza-kabinetnek. — Hanem a miniszterek kormányzása, a tisztviselők közigazgatása, az intézmények gyakorlati működése: ime ezek azok a tárgyak, melyeknek tüzetes megbírlása volna költségvetési részletes tárgyalásnak feladata.

Ime itt volt a bellgyi tárcza. Tüzetesen meg kellett volna itt vitatni és világosítani.

Ime itt volt a pénzügyi tárcza. Ennek kiadási része s fedezeti részének is fele letárgyaltatott egyetlen napon. Pedig a nemzet minden osztálya nyög és sorvadoz a botor pénzügyi kezelés sulya alatt.

Ki kell fejzünk azt a meggyőződést, hogy ha a nemzet képviselői fáradhatatlan kitartással s csüggedetlen erélylyel teljesítenék feladatukat s minden napnak munkáját jól végeznék el s különösen, ha e kormányzat iszonyú bűneit egy halomba hordva, a költségvetés részletes tárgyalásánál komoly kritikával felmutatnák: lehetetlen, hogy maga a kormány is vissza ne riadna veszedelm munkájától s lehetetlen, hogy pártjában is ne akadna lelkiismeret, mely fel ne kiáltana s ki ne törne a pártfegyelem vasigáiból.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gauthier Téofil

vagy művészet a művészetért.

Rogea Ágost

21-dik fölolvása.

Száljunk alá a nagy írók magas régiójából, mert a mai felolvasás tárgya nem tartozik oda. Gauthier nem mélyreható szellem, nem gondolkodó fő, a mely a dolgok kútfőforrását keresve, az emberiség tökélyesbülésére kíváncsi hatni, ő csak művész, a ki mulattat, szórakoztat s olykor gyönyörködött is, de a nélkül, hogy nemesebb érzelmekre hatna, kedélyvilágunk emelkedést, vagy eszméink felvilágosultságát előmozdítana.

Gauthier egyike a romantikai küzdelem öt vezérférfiának, kik főnöktek, Hugó Viktor körül csoportosulva, annak diadalát kívívták. A más négynek neve, miként az a hallgatók előtt már ismeretes: Dumas, Vigny, St. Beuve és Nodier.

Az 1830-iki irodalmi forradalmat sokan a 93-iki nagy forradalommal hasonlítják össze; mint ezt, úgy amaz is három részre osztják; első az igazság védelme, második annak diadala, a harmadik a győzelem kicsapongássá fajuló elbizakodása. Gauthier mind e korszakoknak tevékeny részese volt. Küzdött az erőszakoskodásig, egyike volt ama tulókknak, a kik minden-kire reá akarják erőszakolni zászlójuk színeit, melyet bármikor s bárhova készek kitűzni, ha azzal ügyüknek szolgáltatást vélnék tenni s a kivívott győzelem után, annak árjától elragadva, tülesapnak minden korláton s makacsul ragaszkodva a harcban viselt színeikhez, megtartják azokat mind nyelvezetükben, mind öltözköztükben, nevetségessé teszik magukat s életük e diesteljes momentumánál megállapodván, szemet hány-nak a haladás előtt.

Azt sokan megjegyezték, hogy a Daudet regényhőseinek mindig meg lehet mondani valódi névöket.

Mert ő egészen természet után dolgozik, a nélkül azonban, hogy természetvizsgáló lenne. Egy ízben azt mondtam neki, hogy a művészet egyedüli alapja az önzés, s ő azt felelte, hogy ennek meghatározására egy régi szó elégséges — a teltség. Igaza van. A „Száműzött királyok“-ban egy korona jön elé, melynek pár követ zálogba teszik. Az író, hogy híven leírhasa e koronát, pontos rajzát kérte el annak egyik aranyfomestől minden kő nevének, s a különböző részletek, pontok és báronyszegegyzet megjelölésével. A regényben előforduló Sephora palota, a meszinaí úton, a Mnitzchek gróf Darn utcaí palotája után van leírva.

Daudet Alphonse műveit természet után írja — költői módon.

„A száműzött királyok“ népies hőse, e Ruy-Blas alak, létezett. Meraut Elysée valódi neve Thérion volt, s valóban el is hagyta a tanulóí pályát, hogy Ausztriában egy herczeg nevelését vezesse harmincezer frank évi fizetésért. Meraut Elysée nines többé.

Érdekes azon levelet olvasni, melyet a Theiron fivére, langres-i gyógyszerész írt nem rég a regényírónak, s mely így hangzik:

„Kedves jó uram!

Ön bizonynyal nagyon szerethette az én kedves Elysée-met, hogy a főhelylyel tisztelt meg őt „Száműzött királyai“-ban. Mindazok, kik ismerték, nem fogják őt elfeledni soha.

Nemes szívvél, nagy elmével bírva,

Gauthier csak az alakért rajongott. Az alakra fordítva összes figyelmét s míg azt kelle-mes, élénk színekkel rajzolta, a lelket tekintet nélkül hagyta. A diszes alakból hiányzott a lélek, a szellem, a mely pedig ép úgy fellelhető az emberiségben, mint a természetben, de csak azok előtt nyilvánul, a kik keresik; Gauthier pedig csak azt festi, a mi önként tárul szemei elé s ezzel saját szép mondatát hazudtolja meg: „Az eszme egy szép műv alabastrom kehelybe rejtett gyertyához hasonlít, melynek világa átcsillámlik az áttetsző közet likaesáin; így vonja be a lélek is bűvös ragyogvánnyal az alakot, melynek mélyében rejtve van.“ Milyen szépen van itt kifejezve az eszme magasztos volta, be-kár, hogy képei csak szépek, szemképrázatok, költői mélységgel nem bírnak s az eszmét teljesen nélkülözik.

Minő értelme van az ő elméletének, mit ért ő emez elvezetés alatt „művészetet a művészetért?“ Van-e művészet eszme nélkül, létezik-e eszme igazság nélkül? Oh, az ő elmélete egészen hamis, midőn azt mondja: „vétekezünk a szépség ellen, ha okait kutatjuk“, hisz a szépség nincs különválva az igazságtól. „Csak az igazság létráján, vagy szárnyakon jutathat, Gauthiernek igen farszító volt a létra mászás, szárnyakkal pedig nem bírt.

Nemcsak az eszme, az erkölcsi igazság is hiányzik Gauthier műveiben.

De miként az eszme hiánya, ez sem hozza zavarba őt, diszes mondatokkal, tarka szóár-al felezi a mélység hiányát. „Mit nekem a szá-zad!“ kiált fel Musset-vél s halad tovább gond-talan kövönkietlenséggel.

Midőn egyszer véleményét kérdezték egy remek szónoklat felől, így felelt: „Igen szép, csakhogy én jobban szeretem a rózsákat.“

Felületességének okát, mint saját vallomá-saiból is kitétnék, túlbálozott hírlapírói teendői-ben kell keresnünk; hogy elhessen, temérdekét kelle dolgoznia, s többnyire elve, meggyőződése ellen. „Olyan vagyok, mint egy néger, enge-delmeskednem kell, nem tehetem azt, a mit akar-ok, de mig amannak csak egy gazdája, nekem olyan sok van!“ Ez a titkos seb, a melynek fájdalma alatt feljajdult, a nyomasztó szolgálat, a mely lelkére nehezül, rokonszenyre hangol-iránta, szánjuk, mert boldogtalan volt. Vignap-jaiban a hírlapirodalom lealjasulása felől pa-naszkodott Feydeau-nak, a ki hive, s fájdalom, követője volt. „A hírlaptulajdonosok csak üzér-kezési vágytól ösztönözöttek, anyagi haszon a fő-cél, az eszme nem tud szabadú lenni, ha mindjárt a kormányzat szabad lenne is.“ „Bol-dogok, a kik az ütszéken köveket törölnének, — kiált fel kétségbeesésében Gauthier — legalább szabad akarajuk szerint nyilváníthatják gon-do-lataikat!“ Talán e szolgálat befolyása alatt ír-ta 40 éven át színi s irodalmi bírálatait, a nél-kül, hogy valaha rosszat mondott volna valaki-ről. Vagy nem akart magának elleneket szerez-ni? De ez nem helyes. A nyilvános életben nem szabad minden áron csak tetszeni akarni s va-lamint magunk ki vagyunk téve mások bírála-tának, ugy öszinte véleményt tartozunk nyilv-ánítani mások felől, ha mindjárt haragot vonnánk is magunkra.

csak a nemes eszmékért s nagy tettekért hevült. Rokonszenves természetével, nem sokat törődött azzal, ki milyen zászló alatt harcol, ha ellenfele őszinte becsü-letes ember volt. Megvetette a cselsző-nyényt, s az esküformáktól való idegenke-dése volt függetlenségének megőrzője.

„Ha szándéka tudva van előttem, kedves úr, több rendbeli jegyzeteket ad-hattam volna át önnek Elysée-től: Osz-trákországi emlékek, iskolai emlékek, csehországi emlékek, nyomorórli emlékek. Minden sorában bámulságos kitaró akaratra s a jövőbe vetett megáthatalan bizalomra talál az ember. Nem szölok politikai hitvallásáról. Fel birtam fogni gyűlöletét a megbukott rendszer iránt; kevésbbé birom kimagyarázni bálványo-zását azon trónkövetelő iránt, kit mint istent imádott.

„De tiszteljük az ő hitét, s éljünk megint a „Voltaire“ kávéház s Vavine utcabeli Elysée társaságában. Hála ön-nek, Meraut, Elysée emléke ép oly hosz-szan fog élni, mint a „Száműzött kirá-lyok“, azaz: élni fog örökké. Az őn könyve ezentúl réam s enyéimre nézve jó barát, családi könyv leend.“

Mi a Daudet dolgozási módját illeti, az következő: Miután regényét elosztotta fejezetekre, elkezd írni, meghatározott idő nélkül, bármely órában, mikor kedve s eszmemenete úgy hozza magával, minden fejezetbe belekezdve, gyorsan, csak úgy röptibe egy kis füzetkébe, s mindig a le-vél hátlapjára. A túlsó lap tisztán marad. Ha egy fejezetet bevégezett, Daudet asz-zonnyal együtt, ki igen szellemdús, kedves nő, átnézi a beírt lapokat, s ki-igazitva, letisztázza az első tisztán ha-gyott lapra. Azután a két szövegből egy harmadikat másol le, rendesen még némi igazításokkal.

Gauthier különböző szakmákban működött. Irt költeményeket, [költői] beszélyeket, regény-t, színművet, [titelírást, irodalmi, művészeti bírála-tot, sőt még zenebírálatot is, részes levén ő is a Wagner ellen folytatott tollharczban. Legtöbb értékel bírnak művészeti bírálati, miként Di-derot, Gauthier is úgyszólván helyrehozza helyes megjegyzéseivel, magyarázatásával, egy-egy mű-tárgy, kép vagy szobor hibáit. Ezek a bírá-latok valódi kis remekművek.

Költői beszélyei közül a nevezetesebbek: „A halál comédiája“, „Albentus“, „Emaux et ca-mées“ stb.

A regények közül: „Fortunio“, „Maupin kisasszony“, „Partie carré“, „A mumia“, „Fracasse kapitány“, „Spirite s még számosak.

Színműi „Az elbűvölt háromszögű kalap“, „A szerelem oda lehel a hova akar“, „az ördög könnye“ s több ily könnyű, jelentéktelen czi-met viseltek. Ép ilyen jelentéktelenek voltak ma-guk a darabok, nem érték fel a reájuk veszte-getett papír értékével.

Költői beszélyei között: „A halál comédiája“ egy haldoklónak félelme a megsemmisüléstől, középkorbeli eszme, amaz idők lelke nélkül. Pa-naszkodik, hogy miért kell elvesznie a semmi-ségben, s fájdalom kiáltást hallat az élet rövid volta felett. Egyik része „Az élet a halálban“ a halottak elmékedéseit tünteti fel, a kik elhagyott sirjaikban az élők halátlansága fölött panaszkodnak. A főczél mindezeknél a szokatlan, a feltűnő, a köznap, a polgárius ellen való küz-dés, „Albertus“ egy ifjú lányt keresve bolyongja be a világot, s midőn eléri, vén asszonyt ölel-nek karjai. Gauthir valódi képzelgő, eszme, nél-kül, mert vannak képzelgők, a kik eszmével is bírnak, ilyen Feydeau, tanítványa.

A képzelgőt nem kell a humoristával ösz-szetévesztetni, a humorista mélyen gondolkodót rejt, ilyen az angol Swift, a francia Willon; szenvedő ember, a ki sir, a mig másokat nevet-tet s összevegyíti a borzasztót a nevetségessel. Homérnél is találhatni a humor nyomaira s bár ritka adomány, a francia írók közül is többen dicsekedhettek vele: Nodier, Beyle Henri, ki Standhal név alatt írt sat. de Gauthier nem volt humorral megáldva, ő csak képzelgő volt.

(Vége köv.)

A Teleky-díj nyertese. A magy. tud. akadémia tegnap összes ülést tartott. Csik-y Gergely, mint jelentéstevő felolvasta. A bírálobi-zottság tagjai voltak az előadón kívül: Zichy Antal, Greguss Ágost, Kovács Gyula és Vizváry Gyula. Összesen tíz vigjáték pályázott. Ezek kö-zül kettő semmit sem ér, kettő csak valamivel többet, egy pedig, a nyertes, melynek címe: A tör, sok fogatkozásán kívül főleg az által válik ki, hogy mulatságos alakjai vannak s szin-padi hatást ígér. A jelígis levélből, noha azt a mű szerzője csak a színházban való harmadszo-rí előadás után kívánta felbontatni, dr. Vára-di Antal, az Iskarioth szerzőjének neve tűnt ki.

NAPI HIREK.

Helyi hírek.

Lapunk olvasóit tiszteltellett kérjük, hogy a jövő évnegyedre előfizetéseiket idején megújítani sziveskedjenek.

— **A helybeli** kir. törvényszék, ügyész-ség és két járásbírósz hivatalnoki személyzete Birró Pál elnök kezletelére a Hungaria szálloda-ban tegnap este kedélyes lakomát rendezett, melyen az elnökön és az említett hivatalnoki sze-mélyzetén kívül csak Dorgó A. kir. közjegyző vett részt. A népszerű és kedvelt elnök tisztele-tére rendezett lakomának úgy éjtől tájt volt vége.

— **Boccaccio**, Suppé kedves zenéjü és játszi szövegü operette tegnap 13-szor került előadásra a kolozsvári szinpadon. A ház, minde-mellett hogy ez a 13-ik előadás, e mű el-ső színekerülté után csak az 5-ik hónapban volt csaknem egészen megtelt közönséggel, ami egyaránt érdeme a darabnak s a szere-pék jó kiosztásának. Amint hogy bizonynyal Bécs sem dicsekedhetik külön Boccaccioval mint mi, a budapesti Népszínház Boccaccioja pe-dig határozottan gyengébb. Tegnap a czimsze-repben ismét Erdélyi Marietta k. a., ki rövid sza-badságideje után az este lépett föl először, ra-gadta mindegyre zajos tapsokra a közönséget elegánsan könnyed játékkal, játszi ábrázolá-sával és szép énekével a közönséget. De a többiek Halmainé, Szombathelyi, Kassai, Bokodi, Bóránd, Krasznainé, Batekéné egyenkint mind derekasan hozzájárultak az est sikeréhez.

— **A színház köréből.** A legközelebb előadandó tündönságból, Bartók Lajos „Leg-szebb“ című, classicus tárgyú vigjátékából már javában folynak a próbák s remélhetőleg igen jó előadásra számíthatunk. E darab, mely-nek meseje az antique görög világban játszik, a Bolond Istók fiatal szerkesztőjének legelső szin-padi műve, tele szellemmel és igen szép költői nyelvezettel. A darabnak, mely a budapesti Nem-zeti Színházban is nagy sikerrel került már

többször színpa, a fő nő szerepeit Kéler Ilona és Békési Irma kisasszonyok játszá. — Ma, vasárnap, a színházi nyugdíjalap javára a „Pi-roshugyelláris“ kerül színpa, még pedig Baloghné asszonnyal, ki a játékony czél iránti tekintetből volt szíves a bíróné szerepére vállal-kozni. A játékony czél, valamint Baloghné asz-szony neve, kinek szép alakítását e szerepben csak egy pár héttel ezelőtt élveztük, úgy hisz-szük, fölsőlegessé tesznek minden ajánlatást.

— **Élet és halál között.** El sem hin-nők másnak, ha magunknak nem volna biztos tudomásunk megtörténtéről. — Kolozsvárt egy magára lakó fiatal ember nagyon rosszul érez-vén magát, egy tekintélyes orvost látott magá-boz. Az orvos megütődéssel látta a körtü-neteket, s rögtön kijelentette, hogy nagy a baj, de hogy mi, azt maga sem tudja, miután épen ilyen betegséget, mely ily kiállhatatlan büzt ter-jesszen maga körül, eddig nem észlelt; mind-azonáltal rendelt orvosszerkeket s a fiatal ember mellé ápolónőt. Az ápolónő eljövén, egyszerre maga is heves főfájást érez, éjszakára esz-méletlenül dől el az ágy mellett, s ilyen állapot-ban marad a beteg mellett reggelig, midőn az orvos megjelenvén kijelenti, hogy a szegényt a szél érte, s kár, hogy jobban nem, mert nem kinlódna majd annyit. Új ápolónő foglalta el te-hát az előbbi helyét, de néhány óra múlva ez is eszméletlenül rogyott össze. Jött a harmadik s ez is hasonló sorshban részesült. Ezalatt azon-ban az első ápolónő ép egészségesben beállit, s jsmét szolgálatra ajánlkozik, de kevés idő mul-va az orvos kifejezése szerint ismét szél éri. — Így fektült az ifju nehéz betegem, heves főfája-sok áttal gyötörve 6 hétig, s így dől ki mel-lőle, az orvos kifejezése szerint a testéből ke-ltekező rossz bűz miatt mintegy 15 ápoló. Egy-szer a beteg veszi magának azon bátorságot, hogy felkelve — a mit neki addig az orvos meg nem engedett — a másik szobába megy, s itt jól érezvén magát, rövid időn azt veszi észre, hogy nem érez fájdalmat. Ugyanekkor az udva-ron egy másik betegnél egy idegen orvos ilöz-vén, a háziak felkérték, hogy látogatná meg a szomszéd csodálatos betegét. Az orvos beléprvén a szobába, így kiált fel: „Jézus! milyen gáz-szag van itt.“ A jelen voltak rögtön a gázgyár-ba küldtek s rövid időn konstátaltatott, hogy a szoba alatt vezető csövek két helyen meg vol-tak repedve. Innen a fiatal ember 6 hetis sü-lyos betegsége s az ápolók ájúlása. Megjegye-zendő, hogy a betegség alatt mintegy 20 em-ber látogatta meg a beteget és senki sem jött a szag eredetére; a szobában folyton tűz, éjél lámpa égett, s a bennlevőket csak az mentette meg egy nagy explóziótól vagy a megfűladás-tól, hogy ajtó- ablak éjjel-nappal nyitva volt, de a nagymennyiségben kiömlő gáz így is elég volt arra, hogy a bennlevőket eszméletüktől fosz-sza meg.

— **A kolozsvári** iparos ifjak önképző és betegsegélyző egylete által a folyó évben ren-dezendő iparműkiállítás költségei fedezésére hús-vét másodnapján, f. hó márczius 29-én a Torna-yivoda helyiségeiben dal- és szavalattal egybe-béltött zártkörű batyus bál rendez. Belépti-díj: fiatal emberek részére 2 frt. Egyleti tagoknak 1 frt 50 kr.

Hazai hírek.

— **Gyilkosság** a fővárosban fávágó, Gözel János kintornás, tegnapelőtt este az utóbbinak la-kásán többek társaságában a „József napot“ ün-nepelték, s a szobagazda kintornája mellett mu-lattak. A mulatság esti fél 11 óráig tartott, a midőn Troján Ferencz és Gözel János jó egyet-értésben eltávoztak, és Aichenauer koresmájába tértek be, hol ismét boroztak. A koresmát előbb Gözel hagyta el, ki azonban a koresma ajtajá-ban visszamaradt társát megvárta, s Gözel elő-adása szerint Trojánt, ki kissé ittas volt, haza akarta vezetni. — Néhány perczel később jaj kiáltásokat hallván a koresmában mulató vendé-gek, az utazára kisérttek, és ott Trojánt vérében fekvő, Gözelt pedig egy nagy késsel kezében a sérülttől elszaladni látták. Gözel nyomban elfo-gatván, azt adta elő, hogy azért szúrta meg Trojánt — a véletlenül nála volt nagy késsel — mert ez őt három ízben arczul csapta. Tro-jánt azonnal segélyben részesítették és sebére jégborogatást alkalmaztak, de ennek daczára az orvos megérkezéig meghalt. Hullája a Rókus-kórházba, a tettes pedig ma délben a kir. ügyészséghez szállítottatott.

— **Nagy tüzek.** Szegeden tegnapelőtt este nagy tűz támadt, melynek lefolyásáról még nincsenek részletes tudósítások. Egyidejűleg nagy hóvizatar dühöngött. — Benkőcz községben Va-rannó mellett a napokban oly óriási tűzvész dühöngött, hogy csaknem az egész falu, 52 ház s több mellékepület leégett. A tűzvésznél 45 ember megsérült, 22 szarvasmarha, több ló s tömér-dek apró marha elveszett. Mintegy 300 ember maradt fedél nélkül nagy nyomorban. Vajha elég lenne e csapásokból!

— **Egy rozsz anya.** Medgyesen J. nevű iparosnál mint dajka szolgált egy vidéki oláh leány. Saját gyermekét egy odaváló oláh asz-szonyhoz adta kosztba. Lehet, hogy béréből nem maradt annyija, hogy szeretője traktálása mel-lelt gyermekének tartási díját is fizethesse, mert múlt vasárnap (márczius 14-én) elment gyerme-

két meglátogatni, s ennek dajkáját elküldte, hozzon egy kis zsinászt. Míg az asszony pá-linkáért járt, az édes anya gyermekének gyufa-oladot adott be édes tejsé, minek folytán iszo-nyit kinokat szenvedett a kis 4 hónapos gyer-mék. Az asszony élvén a gyanuperral, a járás-bírósnál fejjelentette a lelketlen anyát, magá-val vivén a haldokló csememőt is, ki a bíróság előtt csakugyan borzasztó kinok közt meghalt. Az anyát elfogták s most hűvösön várja tettének jutalmát; a hivatalos boncolás már megtörtént.

— **Borzasztó vihar** a Balatonon. A vihar három alsó-őrsi halászt vetett az innenső partra, de az összetörölődött jég elzárta előlük az utat a száraz földtől, s minden erőlködésük hasztalan volt, a jégen keresztül nem tudtak utat törni. A parton álló népség hasztalan igye-kezett a halállal küzdők segítségére menni, mi-dőn a tömeg közül Muth Manó nevű zsidó le-gény biztos léptekkel és életveszélylyel a jégre lép és útját a halászok csónaka felé veszi. Sze-rencsésen elért a didergő halászokhoz, a kik töle néhány deszkát kértek, hogy a jégre léphe-se-nek. A fiatal ember teljesítette kérésüket és a három ember megszabadult. Miután Muth Manó teljesen vagyontalan fiatal ember, Magyar János síófoki plebános és dr. Neumann orvos gyűjtést fognak rendezni számára.

— **Öngyilkossági kísérlet.** Stehno Ferencz pénzügyi tanácsos pipautezai lakásán a fővárosban a múlt éjél elmetesztte a nyakán és kezén ereit. Élve szállították a Rókusba, de kétséges, sikerül-e megmenteni. Tettének oka ismeretlen! Hivatalában rendes, pontos embernek ismerték. Nem rég írt egy pénzügyi munkát is, melynek fele jövedelmét a szegedieknek ajánlot-ta föl. Esete mély részvétet keltett.

Vegyes hírek.

— **Furesa dicsekvés.** Londonból táv-írák, hogy az ottani lapok mai számai közlik Hartmann nyilatkozatát, melyben bizonyos önel-gűtliséggel elismeri, hogy ő volt a moszkvai me-renylet főbűnszervezője. Hartmann néhány nap múlva Amerikába fog kivándorolni. Csak azért nem vár, míg az oceánon túl van.

Utolsó hírek.

— **Pétervár.** Loris-Melikoff gróf egyre nyugtató és békítő javaslatokat és rendszabályo-kat ad ki. Az utolsó időben kiadott, a zsidók kiutasítását czélba vett utasításokat a birodalmi főparancsnok megsemmisíté és megengedé, hogy az illető kormányzók által a kormányzóságból kiutasított izraeliták oda visszatérhessenek. A kiutasítottak régi lakhelyeikbe máris visszatérnek és a hatóságok kötelesek azokat oltalmuk alá venni. — A legfelsőbb végrehajtó bizottság veze-tőjévé Kuzminkij eddigi államügyész Char-kowban lett kinevezve.

A „KELET“ magántávirata.

Feladott Budapestén, 1880. márt. 21-én 1 ó. 58 p. éjél. Erkezett Kolozsvárra, 1880. márt. 21-én 2 ó. 10 p. éjél.

Lázár Mihály a képviselőházban ma interpellált a székely kivándorlás ügyében, az ülés végén Szilávy, ki valóságban ma elnököl utoljára, meg-éjeneztetett.

CSARNOK.

Apróságok.

A bolond óhaja.

Triboulat-t, I. Ferencz udvari bolondját, egy főúr azzal fenyegetvén egy napon, hogy bot-titási alatt fog meghalni, mivel igen merészen gunyolta ki őt, panaszt tett ez iránt a királynál. A király erre azt felelt:

— Ha valaki elég merész lenne téged megölni, azután negyed órával őt is kivégeztetném.

— Oh! felség, felelt Triboulet, ha felséged is jónak látná, úgy én inkább szeretném, hogy az előtt egy negyed órával végeznék ki őt.

*

A sárga dominó.

A XVI. Lajos uralkodása alatt, egy Ver-saille-ben tartott fényes udvaribál alkalmával, midőn mindennemű hűsítők, s ételfelek bővön kínálkoztak a vendégek számára, többen látták belépni az étterembe egy sárga selyem dominó-ba öltözött maszkot, s az asztalhoz közeledni, hol páczolt nyelvet, s egy palaczk pezsgőtért magának, mit nagyon méltó és hirtelen el is fogyasztott.

Negyed óra múlva bejön ismét ugyan-azon dominó, s a nyelv és a palaczk pezsgő, melyet úgy látszik jónak talált volt, ugyanazon gyorsasággal elfogy előle ismét. Kevés idő múlva ugyanazon sárga dominó, hasonló ét- és italvágyat tanusít.

Ez eljárás éppen kilenczszor ismétlődik, és annyira különösnek látszott, hogy ugyane-gy ember ily emésztő éhességet, s szomjúságot érez-hessen folyton, hogy többen figyelmessé lettek rá, s követték lépteit, midőn távozott.

A talány csakhamar meg lett fejtve. Ki-

tűnt, hogy a dominos maszk, a palatőrök szá-zadából való, kik ily módon a karták rendre, kissé felfrissíteni magukat, miután közöltségen megvásárolták a sárga dominót, hogy annak ör-ve alatt bejuthassanak az étterembe.

*

A böles kínai miniszter.

A psé császár kedvencez lova kimult ez árnyék-világból, még pedig a f lovász hanyag-sága folytán. A császár dühre lobbanva, azon-nal átakarta szürni kardjával a bűnös tisztvisé-lőt. Ventse mandarin elhárította róla a kard-csapást mondván.

— Felség, ez ember nem ismeri még bű-nének egész nagyságát, a melyért meg kell halnia.

— Nő! tehát ismeresd meg vele; felelt a császár.

— Hallgass ide gazember, szólt a minisz-ter, a bűnös felé fordulva, elé fogom sorolni előttem azon bűnöket, melyeket elkövettél. Leg-előbb is hanyagságod által elhagyatd pusztulni azon lovat, melyet urad és császárod gondjaid alá bízott; továbbá oka vagy annak, hogy fel-séges fejedelmünk miatt oly haragba jött, hogy saját kezeivel akart téged kivégezni; és végül oka vagy annak, hogy urad azon a ponton volt, hogy meggyalázza magát mind ez összegyűlt nép előtt azzal, hogy egy embert megöljön egy löért. Imé ily nagy bűnök terhelik lelkedet gazember.

— Hadd bocsássák őt szabadon, megbo-csátom neki bűneit, szólt hevesen a császár.

*

A két rendőr.

Egy magánzó egyik színházi kávéházban, nagyon szabad megjegyzéseket tett az új kor-mányformáról, melyről a kezében tartott lapból olvasott. Egy másik magánzó hozzá lépett s így szólt neki halkan:

— Kérem úram beszéljen óvatosabban, mert még bajba keveri magát. De a másik nem hallgatott rá, s még jobban hadart ugyan oly hangból. Az, ki már az előbb is figyelmeztette őt, hirtelen hozzá lép, s előmutatva titkos utasi-tását a rendőrségtől „így szól“: — Parancso-lom önnek, hogy azonnal kövessen“.

Az első magánzó így szól hozzá halkan: — Becstületes ember vagyok, nagy család feje; ha őn elfogat engem, erősen nagy bajba hoz; van nálam hat kettős arany, s ha őn akar-ja, minden a legjobb rendben lesz.

A másik a kettős aranyok említésénél így szól:

— Beszéljen ön halkabban, s távozzunk. Mindketten kimennek az előcsarnokba, s közel a színház bejáratához, hol egy ór állt, megállanak. A rendőr-kém így szól a magán-zóhoz:

— Valósággal úgy találom, hogy ön be-cstületes ember, s nem akarom bajba hozni; adja ide hat aranyát, s nem szölok senkinek, sem-miről.

A másik átnyújtva neki a hat aranyat, így szólt a közelben álló őrhöz, megmutatva neki titkos jegyét.

— Fogja ele gazembert itt, ki kész volna hat aranyért elárulni kormányát.

Két titkos rendőr-kém volt, kik még nem ismerték egymást.

IDEGENEK KOLOZSVÁRRA.

— Márczius 20. —

Nemzeti szálloda.

Zakariásné Zilahról. Klabauer Vilmos fő-mérnök Aradról. Schwarcz J. kereskedő M.-Vá-sárhelyről. Brüller Ignác kereskedő Bécsből. Mandl Herman Bécsből. Brandt Simon Bécsből. Hofgráf L. ügyvéd Beszterczéről. Bárány Lipót Tarnócziól. Gajzágó I. Beszterczéről. Schott Já-nos utazó Bécsből. Butykai Gábor Budapestről.

Pannonia szálloda.

Danczné és Dénesné Deésről. Eberth G. Bécsből. Hermann Péter és Hedvig városi zene-karmester N.-Szebenből. Vasziiti F. vállalkozó Kolozsról. Simon János kereskedő Feketetéről. Moldován György M.-Vásárhelyről. Gellender vállalkozó Csucsáról. Polatsek Károly kereskedő Bécsből. Fritz Schwader Niernbergből.

Hungária szálloda.

Pap Lukács kereskedő Brassóból. Nather Károly utazó Gráczból.

A kolozsvári nemz. színház nyugdíjalapjára.

Balog Györgyné asszony ezíves közreműkö-désével.

Nemzeti színház.

Bérlet 155-ik szám.
Kolozsvárt, vasárnap, 1880. márcz. 21.

A piros bugyelláris
Népszínmű 3 felv.

Kezdeté 7 órakor. Vége 10-kor.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

BÉKÉSY KÁROLY.

